

Autonomia European

Jose M. Castells Artetxe

I. Sarrera

Gutziz nabarmena da gaurregun espainol Estatuaren baitan diktadurari zegozkion printzipioen krisi orokorra. Jakina, aldez aurretik suma daitekeenez, gainegitura estatala bera ere, zentro-periferia arteko ordenamendua bera ere, ukitu duela esan daiteke aurreko egitura organikoaren berriztapenak. Eta —hala izango ahal da!— Estatu baitango guttiengo nazionalen ezagutzea ere ekarriko duela esan liteke orobat. Estatu baterakoi frankistaren krisiak ez digu, alde horretatik, gauza berririk agertzen; horren antzeko gune bat 1931ko udaberrian gertatu zen, Errestaurazioko Estatu baterakoi zurrunduaren birmoldaketa exijitu bait zen orduan ere ezinbestean, eragabetasun haren jatorrizko kausak guttiz aspaldidanikoak baldin baziren ere. Honi buruz txit aintzineratu beharko genuke: Olivares Konde-Dukearen erabaki biziki erdirakoiak beharko lirateke aipatu XVII. mendean, eta Felipe V.aren Molde Berriko Dekretuak; gutziz bereziki, ordea, euskaldunontzat, 1839ko urriko, 1841eko abuztuko eta 1876ko uztailako gerla legeak beharko lirateke gogora erakarri: zentrotik

bazter litzatekeen edozeren ukatzaile eta besterik ezbezalako Estatu erdirakoiaren datu garbiak ditugu horik.

Halaz ere, badu bere alderdi berria egungo egoerak, aurreko sasoiaren aldean bederen: Europako ingurumunduak berak ere Estatu-Nazio handi horren krisi orokorra du agertzen gaurregun, kondairan lehen aldiz, iraultza burgesaren emaitza paradigmatico horren krisia halegia. Eta paralerroki, Europa osatzen duten Herri diferenteen kontzientzia bereziaren iratzartzea dakusagu gaurregun. Konstatazio horixe dago 1974eko azaroan argitara eman dokumentu batek, Europako Kontseilu neutroarenak. Hor dago gertakaria. Atsegineko ala ez, gure eremu geopolitikoak Europa hegoaldekoa dugu, eta koordenada kontinentalek erreflektu eraginen diote gure eremu propioari.

Horra nondik Europako prozesuaren hildo nagusienak, gainez gain bederen, ematearen interesa, autonomia nola nazional hala herrialdearrei buruz. Era berean laburtuz eta arrazoi berean oinharrituz, eta sakontasunetan murgildu gabe, interesgarri deritzagu eskubide eta eskabide nazionalen ezagutzea hezurmatzeko erabili teknika juridikoak aztertzeari.

Aipatu prozesua, gaurregun bere faseetarik batetan eta, beraz, arrunt irekirik dagoelarik, hiru sasoi diferenterean adierazle diren hiru epigrafetan banatzen dut, azken eta erabateko sasoi baten zain.

II. Bigarren Mundu Gerratearen ondorioak

Erregimen faxisten galera zela eta, garaituriko herriak hondamendira eraman zituen sistema estatalaren beraren krisia gertatu zen.

Halaz guztiz, sakontasunik handienaz buruturiko Estatu ordenamendua, seguraski barneko gutiengo nazionalen heterogeneitateak berak ezarriarik, Jugoslaviako Herri Errepublikak Federatua burutu zena izan zen. Tito mariskalaren erregimena gauza izan zen herri desberdin multzoa batasun batetan entsanblatzeko, eta horretarako prozedura federalismoa izan zen, 1953ko urtarriaren 13ko Konstituzioan ageri denez («Jugoslaviako Herri Errepublikak Federatua, herri soberanu eta eskubide berdinduen Estatu sozialista demokratikoa da»). Deserdirapenezko formula zabal-zabalean, batipat herri komiteen, langile kontseiluen mesedetakoen, ordain edo kontrapartida bezala, herri batzarre edo asanblada federatuaren goiagintea erabaki zen, herri soberaniaren

eta ordezkarri eta federakuntzaren goi erakundetzat berau ematen zelaririk.

Aipatzekoa da halaber, testu konstituzionalaren aitzinsolasak berak irekitzen zuela bidea, federazio baitako herri errepublika diferenteei audeterminazio eskubidea ezagutzeko, Jugoslaviar Estatua hala nahi izanez gero uzteko eskubidea bera ere onhartuz.

Birmoldaketa bide beretik ikusten ditugu Estatu aleman eta italiarra. Mendebal Alemania, lau botereek okupatua, teknika juridikoen fungebiltatearen adierazgarri garbia dugu, zeren, ondoren agertzen denez, azkenean onhartu zen formula federatua, euskarritzat eskuindarren alderdia hartu zuten aliatuek ezarria izan bait zen. Paradoxikoki, arau konstituzional berria eztabaidatzean, bi talde gertatu ziren aurrez aurre zorrozkiro: batetik, gartsuki federalismoa defendatzen zuten kristaudemokratak, eta bestetik, sozialdemokrata liberal eta komunistak; okupatzaileek ezarritako dotrinari uko egiten zioten beren buruak abertzale bezala agertuz eta, hargatik, Estatu zentralizatu baten premia baiesten zuten; batipat, K.P.D.ren (komunistak) ordezkarriak azaldu ziren bizikienik federalismoaren aurka, joera hura erreakzionario eta separatistatzat joz.

Debatearen ondore edo azkena, Bonn-eko Oinharritzko Legea (1949ko maiatzaren 23) atera zen, hots, gatazkako indarren akordioa, eta jarrera bateragaitzak (federalista amorekaitzak eta komunistak) zokoratzen zirelarik. Debatearen ondore hori grafikoki kontatu du *Sigman*-ek.

Aleman Estatu berriak, Hitleren burugabekeria baterakoiaren aurka banaketa ahalik handiena emateagatik federatutzat eman zenak, laster aurkitu zuen bere ibilbide propioa, eta entseguzko formula hura laster finkatu zen aski gogor. *Eisemann*-ek, haren aztertzaileak, honela idatzi du: «Bonn-eko konstitugileek, 1941eko beren aurrekoek utzirik zuten Estatu federatu klasiakoari berrekin diote eta izpiritu federalista azaldu». Gerora zerranolako segida ukan zuen, hurrengo epigrafean ikusiko dugu.

Faxismoaren ondo-ondotik datorren italiar Errepublikak Alemaniakoaren antzeko ezaugarriak aurkezten ditu. Haatik, gertakari batek ukanen du eragina Estatu berriaren planteamenduan, izatez joera jakin bat har eraziz: Siziliako irla, italiar lurraldearekin hautsiz, bere gisara hasten da; arazoa hainbat larriagoa da, zeren italiar gobernu probisionalak ez bait du botere tresnarik irla bihurria menperatzeko; ondorea, siziliar ordezkarriak eta italiar gobernuarenak negoziapenetan hastea izan zen, eta emaitza, Siziliaren estatutu herrialdekoa. Horrela, Siziliak, Aosta

Ibarrak bezalaxe, ondorengo Konstituzioa eztabaidatzen hasi aurretik, onharturiko textuak zituen bere alde, eta lurralde horiei konpetentzia guztiz zabalak ezagutzen zitzaizkien gai diferente-renetan, eremu autonomiko zabal-zabala eratuz.

Mortati-k, Estatu zentral eta italiar herrialdeen erlazioez izandako diskusioaren gune garrantzizkoenean izan ziren interesak azpimarratzen ditu. Azkenean akordiotu zen formula, eta bate-rakoi eta federatu arteko Estatu herrialdekoi hori, berorren ideologo nagusien *Ambrossini*-k azaldu zuenez, borroka parlamentario garratz baten ondorea izan zen. Berriro ere, kristau demokraziaren alderdia izanen da joera deserdirakoiaren alde at-rako dena, sozialista eta komunisten blokearen aurka; hauek, beren tradizio jakobinoari jarraikiz, Estatu baterakoia defendatuko bait dute; neofaxista eta monarkikoek mutur-muturreraino eramango duten baterakoikeria bera funtsean.

Bidezkoa da hemen aipatzea Tomas Ramon Fernandez-ek da-gien zehaztapena; halegia «italiar bizitza politikoan protagonista diren hiru alderdiak (D.C.I., P.C.I. eta P.S.I.), puntu honetan, alderdikoikerian eta egoismoan erori dira; hirurak izan dira oportunistak, guztiak bait dira mugitu besteren bozen arabera, hau da, herrialdetasuna onhartu ala ukatu, etsaiaren jarreraren arabera eginez». Itzulkortasun hori beherago aztertuko dugu. Hauxe nahi dugu oraingoz seinalatu: Italiako Errepublikaren Konstituzioa, 1947an, formalki bost herrialderen existentzia de-klaratzeko izan zela, arrazoi geografiko, etniko, linguistiko edo kulturalengatik deretxo bereziko estatutua zeukatenena halegia, gaineratiko italiar lurralde guztiak (14 herrialde) baterako esta-tutua zuen bitartean.

Halatan, itsuki zentralista ziren hainbat Estatuk aldatu egiten zuen zeinek bere barne egitura, eta deklarazio mailan bereden, bere baitan zituen herri diferenteren berezitasunak ezagutzen.

III. 50 urteetako bitartea

Halaz ere, herrialde interesen aldeko lehen bolada igaro zen, eta «impasse» batetan sartu zen, hartatik ateratzeko hamarraldi luzea beharko zelarik. Geldialdi horretara bultza zuten arrazoi-nak hainbat izan ziren. Nagusiena, agian, «gerla hotz» izene-koaren lehertzea izan zen; kontinentea elkarri basaki kontrajarri-riko bi bloketan banatuz eta, ondorioz, Estatuaren indartzea ekarri zuen horrek, yanki ala errusiar handitzarren atzetik jarritz. Har-

tara, Estatu haietan ziren guttiengoan arazoa hain bigarren mailara pasa zen, non ez bait zuen ukan sasoi horretan, esateko, indarrrik.

Bestalde, Europako komunitate mugimendua sortzen da, eta, egia esan, errealtate nazionaleri mesedegarri baldin bazaie ere, boterean diren subjektu politikoak dira mugimendu guzti horren protagonista: Estatuak halegia. Pabe-ko irakaslearen Herrien Europaren orde, jeneralaren aberrien Europa indarberritzen eta potentziatzen da, alde aurretik erabakiriko Aberria-Estatua baliokidetasuna aurrera botaz. Europeismoa, fase horretan, merkatuen zabaldura hutsa da, hau da, pertsonen, ideien eta, batipat, kapitalen askatasuna. Estatu ez diren nazioen balizko eskubideei dagokienez, ez dira ukatzen noski, baina ez dira ere hauztan jartzen.

Gauza bitxi bat, Europako erresuma batek adieraziko digu garbi zein diferentea den oposizio edo aginte-aurreko garai gogorretan deklarazioak, formalki oso handiak eta eskuzabalekoak, egitea, eta bestetik, botere politikoan instalatu ondoren egintza konkretuz buruturiko errealtate tristea: kasu hori italiar Errepublikan gertatzen da, eta horren egilerik nagusia Italiar Kristau Demokrazia da.

Ferrari-k sintetikoki deskribatu du alderdi horrek, legegintza hauteskundeetan arrakasta handia lortu ondoren, burutu zuen prozesu abstentzionista. Italiako Kristau Demokrazia ondo konaturatu zen zer-nolako ondorioak ekarriko zizkion herrialdekatzea martxan jartzeak: halegia, Italiako ipar eta erdialdeko hainbat herrialdetan bere kontrola galduko zuela; analisi horren aurrean, Espainiako II. Errepublika garaian ezkertiarrek ukan zuten jokabide berari heltzen diote: alde eta molde guztiz jadanik estatutudun ziren herrialdeei autonomia ukatu.

Honetatik hasi ziren: 1949ko urtarrilaren 1ean egitekoak ziren Herrialde Kontseilu hauteskundeak «sine die» atzeratetik; ondoren, helburu bat berera zeramaten teknika piloari ekiten zaio: herrialde erreforma martxan jartzearen eragozpen zirenei, juridiko mailan baina eraginkorki. Hala ere ez da guztia jarrera atzerazle hutsa; Italiako Kristau Demokraziak eta Italiar Gobernuak, gainera, lege proiektu sail bat lantzen dute, herrialdeen autonomia politikoa murriztekotan, Konstituzioak zekarrenez; garbi agertzen dute horiek zein den gobernuaren gogoia: herrialdea, deszentralizazio politikodun ez, baina deszentralizazio administratibo hutsaren tresna bilakatu.

Eta hona posizio honen kontrajarrera: alderdi sozialista eta

komunistena. Konstitugintzan herrialde arazoari buruz hain dunda-mudako, are aurkako, agertu zirenok, orain oposiziotik, Italiar Kristau Demokraziaren aurka borrokatuz, hain gogorki zurunduriko gaia plazara atera nahiz, herrialde idealaren defendatzaile suhar bilakatzen dira. Herrialdetasuna, hots, errejonalismoa, boterean den talde hegemonikoaren aurka oposizioko alderdien harma bihurtzen da. *Fernandez Rodriguez*-ek aurpegitzen dien akusazioa, hau da, oportunistoarena, ezin erabatekoagoa gertatzen da.

Eta garai horretako Frantziari dagokionez, hona. Bere inperio koloniala asaldatuz jaikitzen zaiolarik, sistematikoki biltzen da Frantzia guztia metropoli inperialaren inguruan; boterean edozcin alderdi delarik ere (eta, esan behar da, sarritan Langile Internazionalaren Frantses Saila, gero frantses alderdi sozialista bilakatuko dena, aurkitzen dela hor). Halaz guztiz, Frantzia ere bere baitan diren hainbat herrialderen nola-halako berbizkunde bat, teori mailan bederen, ikusi beharrean gertatzen da. Hor dira *Heraud*, *Lafont*, *Quermonne* autoreon obrak, ondorengo etengabeko uztaren ereintza gertatuko direnak.

Jakingarria da, urte horietan ematen dela sasoi horretako mitorik handienetako baten jaiotza: herrialdetasun ekonomikoarena. Autoreek garbi agertu izan dute aipatu izen horren pean datorren oinharritzko nahastea, zeren, herrialdetasun politikoak bezalaxe, zuzen-zuzeneko intenzionalitate politikoa bait darama bere baitan; guttiengo nazionalen mesedetan botere kreatiorik burutu nahi eza; izan ere, denborarekin, Estatuaren Administrazio zentrala dominatzen duten zentro erabakitzailearen aurka jaiki bait litezke halako herrialde botereak. Jarrera hori oinharrian zuritzeko bidea, honetan topatzen dute: Administrazioak efikazago iharduteko teknikazko exijentziak izatean; hondo-hondoan, alabaina, *Coscolluela*-k adierazi duenez, herrialde politiko autonomoaren ezarrera edo inplantazio nahi eza dago bistan hor.

Guztiz teknokratiko itxurako alternatiba hori arras argi dago Frantziaren kasuan; eta are garrantzizkoagoa da hori, zeren esperientzia hori egokitu edo hartu bait dute, eta inongo kanbiorik gabe, azken aldiotako espainol gobernuek. *Risco Salanova*-k dioenez, politika horren gidari izan diren kriterioen arabera herrialdea errealtate ekonomiko huts bailitzan hartzen da; halako moldez, non herrialdetasuna bide edo aukera honetarako ikusten bait da on: egintza ekonomiko jakin batzu gaurkotu nahi dituen Administrazio periferiko baten laguntzarako; edota, agian, beste honetarako: Administrazio efikaz bat bilatzeko, entrepre-

sa pribatuen mesedetan, eta atxakiatzat antolaketa administrati-boa herrialde desarroiloaren problemei egokitzea dela esanez.

Konkretuki, VI. Frantses Desarroilo Plana (1962-1965) izan zen ekintza herrialdekoi planifikatzaileaz eta lurraldearen orde-namenduz bereziki arduratu zena. Horretarako desarroilo plan orokorretan txertaturiko herrialde planen ondorengo joerari ha-sera ematen zitzaion, espainol planifikazio ekonomikoak ere bere hartan bereganatzen zuelarik sistema hori. Labur esanik, herrial-dekatze asmo baten aurrean gaude; horri buruz galdera bat egin behar litzateke, dotrinak jadanik expresatua: «zilegi da, frantses moldeko Herrialdetasun edo Errejionalismo hau ez ote den Na-poleonen departamentalizazioaren bertsio gaurkotua galdetzea». Ez ote den, bestalde esanik, zentralizazio hertsia bat forma axala-goren pean.

Gaineratiko Europa mugigaitz agertzen da aztertzen ari ga-ren puntuaren aldetik; dena den, bada zenbait datu, barnean kabitu ezin diren guttiengoei buruz estatuaren aldetiko erreakzioa adierazten dutenak. Esaterako, mendebaleko aleman federalismo hantustea urratzen hasten da, Lander edo Lurraldeen gehiegi eritzizko askaduraren aurrean botere zentral federatuak hartzen duen jarreraren bidez. Ingalaterrak ere, bere inperio kolonial za-balaren galera aurrera doan heinean, aurkezten zaion eskoziar, galestar edo irlandar erreibindikazio oro anatematizatzen du. Bel-gikan ere istilu bat sortzen da bi komunitateen artean, irtenbide politikorik eman nahi ez zaiolarik.

IV. Herrialdetasun politikoaren berbikundea

1960ko dekadak, bere azken fasean bereziki, nazional eta herrialde beraien erreibindikapenen agerpena dakar, eta lehen mailako gai politiko bezala ekarri ere, eta bere indarrez Estatu beraik arazoa birplanteatzera behartzen dituelarik. Esan liteke, kontinentearen bi bloketako banaketa behin gaudituz gero, hain-bat joeratako indar zentrifugok Europa zaharraren monolitismo estatala urratu egiten duela. Denbora berean, ideia nazionalistek ezkerretara jotzen dute, baita mutur-muturreraino ere, eta para-lerroki, aintzina edozein planteamendu nazionalen aurka ziren ezker alderdiek joeraz aldatu egiten dute; *Duverger*-ek frantses alderdi komunistaz egiten duen konstatazioa jeneraliza liteke: alderdi horren kontzientziapen geroz handiagoak, ideia nazionalak eritzi publikoan sakon erroturik daudela halebria eta, agian, klase

argituetan baino areago klase herrikoietan, boterearen konkistarako ideia horik tresnatzat hartzera behartzen du.

Gaia mahaigaineratzen duen lehen Estatua Italia da. Zentro-errekereko gobernuaren moldaketa dela bide, eta egitamu komunaren ondorioz, interesatuki zurrundurik zegoen herrialde mekanismoa martxan jartzen da berriro. 1970eko ekainaren 9an legegintz hauteskunde errejionalak ospatu ziren, ondoren zegoen herrialde kontseiluak moldatu zirelarik; herrialdeen estatutuak Errepublikaren 1971ko ekainaren 14eko legeak onhartu zituen; botere eta konpetentzien beharrezko eskualdatzea, Italiako Estatutik herrialde berrietara, Konstituzioaren 117. artikulua aurreikusia, zortzi legegintz dekretuz burutu zen 1971ko abenduaren 8an, eta, azkenik, herrialde bilbapenaren funtzionamendua martxan jartzea 1972ko apirilaren 1ean egin zen, egun horretan egin bait zen aipatu herrialdeei Konstituzioz ezagutzen zitzaizkien ahalmenen eskualdaketa Estatutik herrialdeetara.

Denbora berean, zutik zegoen herrialdetasuna ekonomikoaren berrikuspena egin zen; printzipioak eta forma beraik aldatu gabe izanik ere, aurrerapen bat gertatu zen berrikuspen hori frantses Estatua osatzen duten herrien onhartzearen alde. Entsegua *De Gaulle* jeneralak protagonizatu zuen, 1969an herrialde erreformaren projektu bat erreferendumara aurkezten zuelarik. Projektuaren asmoa, bere hitzen arabera, herrialde ekonomiak homogeneizatzea zen eta deszentralizazio ekonomikoaren politika sortzea. Hartarako, 22 herrialdeetarako konstituzionaltzen ziren, herrialde historikoekin bateratasun handiak zituztelarik, eta lurralde entitate bezala itxurmoldatuz. Erreferendumaren emaitzak, jeneralaren abentura honi frantses herriak ezezkoa ematen ziolarik, hankaz gora bota zuen asmo hori.

1972ko uztailaren 5eko legea promulgatzearekin, maila juridiko berri bat taiutu da Frantziako herrialdeentzat, ikuspegi juridiko-administratibo aldetik bederen; araupide hori, orduan Lehendakari zen Pompidou-ren hitzaldi sonatu batetatik abiatuz, zenbait ukitu gorabehera, 1969ko projektuaren zimentarrian oinharritzen da, herrialdea eraikuntza publikotzat ematen delarik, esan nahi bait da, espainol deretxo positiboko erakunde automotzat ematen dela.

Ipar Euskadiren kasua gelditzen da, hau da, Pabe hiriburutzat izanik frantses departamenturik handienetako batetan (Pirinio Atlantikokoan) integraturik diren hiru euskal probintziarena. Euskal lurralde osoa batean bil dezan departamentu baten eskabidea, apurka apurka, gero eta indarragotuz doana da, eta lortzea espero duguna.

Bere barne egitura birmoldatzen ari den beste Lurralde bat Belgika dugu. Ez gara hasiko hemen, Estatu honek zer-nolako eboluzioa jo izan duen esaten, Estatu-nazio eta Estatu plurinazional —Gobernuko Lehendakariak, Leo *Tindemans*-ek, orain dela gutxiko liburu batetan dakarren terminologia erabiltzeko— bilakatu bitartean; hala ere, hau dugu nabarmen erazi nahi: erreforma hori bi alderdi nagusiotan agertu dela: autonomia kulturala eta herrialdekatze ekonomikoa. Bilbaketa prozesuaren ardatza, 1967tik 1974era, eremu bi horien inguruan burutu da, bortizki enfrentaturiko komunitate bien exigentziei erantzunez: flandestarra eta waloniarra. Xede horrekin, hiru herrialde eraiki ziren 1970ean: flandestarra, waloniarra eta bruselasdarra, eta 1974eko abuztuaren 1eko legez, Herrialde Kontseiluak sortu ziren herrialde bakoitzeko senadorez osatuak, eta herrialde komite ministerialak, egiteko hau dutelarik: herrialde politika landu eta koordinatu, eta politika horren gastuak estaltzeko presupuesto estatalean erabakirik diren kredito globalak nori eman proposatu.

Ageri denez, sistema mixtoa da; hala ere, bistan da, Belgika Estatu herrialdeko batetarantz doala.

Entseguetarik berriena, Eskozia eta Galesi buruz Ingalaterran gertatzen ari dena da. Berehalako iturria, Eskozia eta Galesi botere itzulketari buruzko Liburu Zuria delakoan dago, Parlamentuari 1975eko azaroaren 27an aurkeztuan. Eragiketa honen sustraiko arrazoia, eskoziar Alderdi Nazionalistak azken urteotan ukan duen hazkundera datza; halaber, Ipar Itsasoan aurkitu diren petrolio leku handien aurkikuntzan ere, eremu haik handikiro birbalioztatzeko izan bait da hori.

Ene eritziz, aipatu Liburu Zuria, ingeles lantaldeen bikaintasun tekniko tradizionalari dagokion bezalakoa da; halaz ere, haren edukina ikuspegi autonomista eta deszentralizazio politikotik aztertuz gero, guztiz dezepzionagarri gertatzen da; argi eta garbi gehiegizkoa da bai federalismoari buruzko ukoa, bai Erreinu Batuaren batasun politiko eta ekonomikoaren euspenaz behin eta berriz egiten den alusioa, bai ondasun ekonomiko autonomikoen (ingeles Parlamentuaren subentzio orokorra) banakuntz sistema propioa, bai botere zentralaren kontrol bortitz eta erreze-luak Eskozia eta Galesi buruz. Martxan den eragiketa honen moderapena adierazteko, datu pilo handia da guztiori.

Gauza sintomatikoa da botere itzulketari dagokion tituluketa: erakunde —nola administratibo hala politiko— sortzearen baliokidekotzat ematen da hori, beti ere Ingalaterrako Erregi-

naren soberania pean Parlamentuan. Hartarako, 138 partaidek osaturiko eskoziar batzarre bat antolatzen da; espresuki eskuldatzen diren gai sail batetan bakarrik (osasun, leku administrazio, sozial laguntza, hezketa, bizitzetxe, lurralde planifikazio eta ingurumari, zigor deretxo eta pribatu, hauzitegi, turismo eta estadistika) ukanen dute kompetentzia. Nominalki aipaturik ez datozen gaineratiko gaiak ingeles gobernuaren esku geratzen ziren.

Halaber, eskoziar exekutibo bat izendatzen da, Eskoziako arazoetarako Estatu idazkariak izendaturik, eta araupidezko ahalmen zabal bat ematen zaiolarik.

Guztiorrek badu bere kontrapartida: ingeles gobernuak eskuhartzeko ahalmen bortitzak gordetzen ditu beretzat; guztia, eskoziar erakundeek egiten ahal lituzketen gehiegikeriak kontroltzeko. Neurri horren zuriketa, hain zuzen ere, honela egiten da: «babes mekanismo bat da, eta berorrek ematen du eskualdaketa zabalago bat egiteko posibilitatea».

Sistema, aipatu Liburu Zurian itxurmoldaturik datorrenez, cragiketa hertsia eta kamutsa gertatzen delarik ere, joeraz bederen herrialde Estaturen aldekoa da, Eskozia eta Gales, biak, Erreinu Batuaren baitako lurralde autonomotzat emanez.

Epilogo

Europa, momentu honetan, egitura estatalak birmoldatu nahian ari da. Nazional errebindikapen eta planteamenduren agerpena egundoko gauza berria da; lehenik, bere hedapenaz, eta bigarrena, bere bizitasunaz. Ez da zokorik Europan errealtate konstituzionala koloka jartzen ez duenik, gainegitura estatala kritikoki analizatzen ez duenik. Europako Herrien berbizkundera dudagabeko gauza da eta ukaezinekoa. Joera honen norakoa garbi dago; halaz ere, artikulapen tekniko inkognita bat dugu orain; ez da horretan zer harriturik, debate ireki baten aurrean, burutu gabeko prezesu baten aurrean aurkitzen garen zero.

Euskadik, europar textuinguru horretan txertaturik, bere lekua behar du askapen prozesu horren barnean. Horrela gerta dadin, gaur inoiz baino areago, geure esku dugu.

Euskaratzailea: **Dionisio Amundarain**

J. M. C. A.

LA AUTONOMIA EN EUROPA

Asistimos en los momentos presentes a una crisis generalizada de los principios de la dictadura en el Estado español, a la crisis del Estado unitario franquista. A nivel europeo es perceptible la crisis del Estado-Nación, producto paradigmático de la revolución burguesa.

Nuestro espacio geopolítico es el europeo del sur y las coordenadas continentales incidirán reflejamente sobre nuestro propio ámbito. De ahí el interés en descubrir las líneas maestras del proceso existente en Europa.

Pueden distinguirse tres épocas en las técnicas jurídicas para el reconocimiento de los derechos y exigencias nacionales.

1) Las consecuencias de la II guerra mundial. La derrota de los regímenes fascistas provoca una revisión del sistema estatal. Así sucede en Alemania del Oeste y en Italia. En el primero, las cuatro potencias imponen por mediación de los cristianodemócratas la fórmula del federalismo. La fórmula pactada final italiana es un Estado regional intermedio entre el unitario y el federal. Sin embargo, donde la ordenación de un territorio se realiza con mayor profundidad es en Yugoslavia con la constitución de un federalismo, con la posibilitación del derecho de autodeterminación de las diferentes repúblicas populares.

2) El intervalo de los años 50. Hay una paralización del movimiento regionalista. Quizás a causa de la «guerra fría» que fortalece los Estados y del movimiento comunitario europeo que se desarrolla a nivel de Estados. En Italia, la D.C.I., favorable en los inicios a la descentralización y regionalización, frena ahora la puesta en movimiento de la reforma regional. La izquierda trata de asumir el problema. En Francia, con la pérdida de las colonias, hay un cierre de filas en la metrópoli. El regionalismo económico que propone el gobierno, es una mera medida administrativa en la finalidad política de evitar el fortalecimiento de minorías nacionales. Los demás países permanecen estáticos, con reacciones duras contra el resurgir de las minorías nacionales que malviven en su interior. Así en Alemania del Oeste, Gran Bretaña, Bélgica.

3) El resurgimiento del regionalismo político. La década de los 60 significa la aparición de las reivindicaciones nacionales e incluso regionales. Las ideas nacionalistas se orientan a la izquierda. Lanza el movimiento, Italia (1970): se realizan las elecciones legislativas regionales, y se constituyen los consejos regionales. El 14 de junio de 1971 se aprueban los Estatutos regionales. En Francia, hay una revisión del regionalismo económico vigente. En 1969 aborta la pretensión del proyecto de reforma regional de De Gaulle. En 1972, a raíz del discurso de Pompidou, nace una nueva dimensión al menos desde la perspectiva jurídico-administrativa. En Bélgica, en el proceso evolutivo de 1967 a 1974, la reforma ha tomado dos direcciones: la autonomía cultural y la regionalización económica. En 1971 se establecen tres regiones: la flamenca, la valona y la bruselense. En 1974 se crean los Consejos regionales. Es en Gran Bretaña donde se ha realizado el más reciente ensayo, en especial respecto a Escocia y Gales. La fuente se halla en el Libro Blanco de la devolución de poderes a Escocia y Gales, presentado en el Parlamento inglés el 27 de noviembre de 1975. Desde una perspectiva autonomista y de descentralización política es decepcionante por su rechazo del federalismo como opción, por la reiterada alusión al mantenimiento de la unidad política y económica del Reino Unido, por los fuertes controles y prevenciones del poder central, etc. La

devolución de poderes se hace equivalente a la creación de instituciones bajo la soberanía de la Reina de Inglaterra en Parlamento.

Epílogo. Estamos inmersos en el proceso de reconversión de las estructuras estatales en Europa. Es incuestionable la amplitud e intensidad de las reivindicaciones y planteamientos nacionales y el renacimiento de los Pueblos de Europa. La dirección de la tendencia es clara; la articulación técnica sigue siendo una incógnita. Euskadi, inserto en el contexto europeo, debe encontrar un lugar, que depende de nosotros, en ese proceso de liberación.

L'AUTONOMIE EN EUROPE

Actuellement nous assistons à une crise généralisée des principes de la dictature dans l'Etat espagnol, à une crise de l'Etat unitaire franquiste. Au niveau européen, on perçoit la crise de l'Etat-Nation, produit exemplaire de la révolution bourgeoise.

Notre espace géopolitique est européen du sud et les coordonnées continentales ont une incidence réflexe sur notre propre domaine. D'où l'intérêt de la découverte des lignes maîtresses du processus existant en Europe.

On pourrait distinguer trois époques à propos des techniques juridiques pour la reconnaissance des droits et exigences nationales.

1. — **Les conséquences de la II guerre mondiale.** L'échec des régimes fascistes provoque une révision du système étatique. Ainsi, par exemple, en Allemagne de l'Ouest et en Italie. Dans le premier cas, les quatre puissances imposent par la médiation des chrétiens-démocrates la formule du fédéralisme. En Italie la formule définitive est celle d'un Etat régional qui se situe entre l'Etat unitaire et le fédéral. Cependant, là où l'aménagement du territoire est réalisé en plus grande profondeur c'est la Yougoslavie avec la constitution d'un fédéralisme, avec possibilité du droit d'autodétermination des différentes républiques populaires.

2. — **L'intervalle des années 50.** Il y a une stagnation du mouvement régionaliste. Peut-être à cause de la «guerre froide» qui fortifie les Etats et du mouvement communautaire européen qui se développe au niveau des Etats. En Italie, la D.C.I., favorable au départ à la décentralisation et à la régionalisation, freine maintenant la mise en pratique de la réforme régionale. La gauche essaie de prendre à son compte le problème. En France, à cause de la perte des colonies, il y a un resserrement dans la métropole. Le régionalisme économique proposé par le gouvernement n'est qu'une mesure administrative avec le but politique d'éviter le renforcement des minorités nationales. Les autres pays restent inmuables, avec des réactions dures contre la réapparition des minorités nationales que vivent mal à l'intérieur. Ainsi l'Allemagne de l'Ouest, la Grande Bretagne, la Belgique.

3. — **La réapparition du régionalisme politique.** La décade des années 60 signifie l'apparition des revendications nationales et même régionales. Les idées nationalistes s'orientent vers la gauche. L'Italie lance le mouvement: élections législatives régionales (1970) et constitution des conseils régionaux. En France il y a une révision du régionalisme économique en vigueur. En 1969 échoue la prétention gaulliste du projet de réforme régio-

nale. En 1972, à partir du discours de Pompidou, naît une nouvelle dimension au moins dans la perspective juridico-administrative. En Belgique, dans le processus évolutif de 1967 à 1974, la réforme a pris une double direction: l'autonomie culturelle et la régionalisation économique. En 1971 s'établissent trois régions: la flamande, la wallonne et la bruxelloise. En 1974 les Conseils régionaux se sont créés. Le dernier essai a été fait en Grande Bretagne, surtout en relation avec l'Ecosse et le Pays de Galles. La source se trouve dans le Livre Blanc de la dévolution des pouvoirs à l'Ecosse et au Pays de Galles, présenté au Parlement anglais le 27 novembre 1975. Dans une perspective autonomiste et de décentralisation politique, il est décevant à cause du rejet du fédéralisme comme option, à cause de l'allusion à plusieurs reprises du maintien de l'unité politique et économique du Royaume Uni, à cause des contrôles étroits et préventifs du pouvoir central, etc. La restitution des pouvoirs équivaut à la création d'institutions au Parlement sous la souveraineté de la Reine d'Angleterre.

Epilogue. Nous sommes plongés dans le processus de reconversion des structures étatiques en Europe. L'extension et l'intensité des revendications, projets nationaux et la renaissance des Peuples d'Europe sont incontestables. L'orientation de la tendance est claire; l'articulation technique continue d'être une inconnue. Euskadi, insérée dans le contexte européen, doit trouver sa place, qui dépend de nous, dans ce processus de libération.